

Bir iktidarın çıkmazları

Bir haftada üç büyük olay: Rus savaş uçağının düşürülmesi, Can Dündar ile Erdem Gül'ün tutuklanması ve Diyarbakır Baro Başkanı Tahir Elçi'nin suikastle öldürülmesi. Aralarında bağlantı kurulabilir mi?

Rus uçağının düşürülmesinin önceden planlanmış bir eylem olup olmadığı konumuz değil. Ama uçağın düşürülmesinden önce yazdığı yazısında Semih İdiz AKP'nin Suriye politikasının buralara varacağını adeta öngörmüştü: ("Türkiye kazanamayacağı bir mücadeleye girdi";, Cumhuriyet, 24 Kasım 2015).

Peki ama neden şimdi? Önce dış nedenler: Rusya'nın soruna doğrudan müdahil olmasından itibaren Suriye'de asli oyuncu olarak belirmesi, Rakka'da IŞİD mevzilerine ağır darbeler indirmesi, IŞİD kontrolündeki petrol sahalarını ve tankerlerini bombalayarak IŞİD'in petrol ticaretini sekteye uğratması... Bunların sonucunda IŞİD'in Ankara, Şarm-El Şeyh, Beyrut, Paris katliamlarına girişmesi ve bu örgüte karşı oluşan uluslararası nefret ortamında Putin'in G-20'de "IŞİD'e finansman sağlayan ülkeleri biliyoruz" açıklamasıyla Türkiye'ye yönelebilecek uluslararası suçlamaların perdesini aralaması... Daha ötesinde, Rusya destekli Esad ordusunun ilerlemesinin Cerablus'un batısında güvenli bölge ilanını zayıflatması ve Hatay'ın güneyindeki bölgenin Esad güçlerince kazanılmaya başlaması... Üstelik, şimdilerde dünyada IŞİD'e karşı mücadelenin artık Esad'sız olamayacağı noktasına gelmesi. Bunlar, oyun planları esasen çalışmaz durumda olan ama Rusya'nın sahaya girmesiyle iyice çöken AKP iktidarında Rusya'ya bir ders verme arzularını körüklemiş olmalıdır.

Bunun için ilk teşebbüs, iç politikada hamasete de müsait olan Türkmen savunuculuğu üzerinden yapılmak istendi. Bugüne kadar Irak'ta olsun Suriye'de olsun Türkmenleri korumaktan kaçınan iktidar, Hatay'ın güneyi-Lazkiye'nin kuzeyi arasındaki dar bölgeye yığılan sünni Türkmenler ile diğer cihatçı militanlar üzerinden Suriye-Rusya koalisyonuna karşı kazanamayacağı bir savaşa girişti. Bu bölgenin Rusya açısından Lazkiye üssü için ihtiyaç duyduğu stratejik derinliğe sahip olabilmek ve Türkiye'den militan ve silah geçişlerini kontrol edebilmek için ne kadar hayati olduğunu kavrayamadı.

İkincisi, 24 Kasım'da Rus savaş uçağının düşürülmesiydi. Belçikalı fizikçilere göre (BirGün 29 Kasım 2015) 7 saniyelik bir hava sahası ihlali söz konusudur; ama siz angajman kurallarını

boyunuzu aşan bir noktaya taşırsanız, sonuçlarına da hakim olamaz ve "Rus uçağı olduğunu bilseydik düşürmezdik" gibi inanılmaz ve çaresiz açıklamalar yaparsınız. (Acaba gene kandırılma/kullanılma mı var?). Uçağın düşürülmesinin sonuçlarını iyi hesaplayamayan, enerji bağımlılığının bir "sırça köşk" olduğu bilgeliğinden nasibini alamayan bir yönetim krizine işaret etmiş olursunuz.

Bu yönetim krizi, bugüne kadar bölgede ve ülkede araçsallaştırılan cihatçı örgütlerin suçlarına ortak olma sorumluluğundan vaktinde sıyrılma kıvraklığının gösterilememesi olarak da yansıyor. Oysa ABD, Irak ve Suriye rejimlerini yıkarak sebep olduğu katliamların sorumluluğundan IŞİD vahşetinin herşeyi küllendirmesiyle ve kendisini şiddetli bir IŞİD karşıtı olarak yeniden konumlandırmasıyla sıyrılabilirdi. IŞİD, emperyalizmin bütün günahlarını yıkayarak ona en büyük hizmeti vermiş oldu.

Bugün için, dış politika esnekliğini büyük ölçüde yitirdiği görülen iktidarın vahim sonuçları olan teşebbüslerinin, Saakaşvili'nin akıldışı macerasının tekrarına kadar götürülmemesini ummaktan başka birşey kalmadı.

Gelelim iç nedenlere. Kurulması planlanan yeni baskı rejiminin düzenleme ve uygulamalarına karşı çıkabilecek kesimleri peşinen sindirmenin en elverişli yolu, dünya örneklerinden de bilindiği gibi, içerde basit milliyetçi duyguları hareketlendirecek (iç ve) dış kabadayılıklardır. Üstelik böylece gündem de baskılanabilir veya yargı terörüne (tutuklama yoluyla peşin infaza) karşı yükselebilecek tepkiler kolayca sindirilebilir.

Cumhuriyet Gazetesi'ne yapılan cüretkar saldırı bunun sadece bir örneğidir. İktidar, sadece Cemaati hasım olarak almakla yetinmiyor; hukuku (ve eski hukuksuzlukların ortağı olanların dahi hukukunu) savunanları ve özellikle de iktidarın uluslararası suçlarını kamuoyuna açarak büyük rahatsızlıklar verenleri de derdest etmesi gerekiyor. (Son olarak bu bağlamda iki muvazzaf generalin de tutuklanma eşiğine gelmesi, iktidarın bu konudaki korkularını ve telaşını gösteriyor).

Can Dündar ve Erdem Gül, 29 Kasım'daki AB-Türkiye zirvesinin AB'li liderlerine yazdıkları mektuplarında "Mülteci krizindeki çözüm arzunuzun, Batı dünyasının da temel değerlerinden olan insan hakları, basın ve ifade özgürlüğü hassasiyetinize engel olmayacağını ummak istiyoruz" derken, ima ettikleri kuşkuvarında çok haklılar. AB'nin ikiyüzlülüğü, 2004 sonrasında Erdoğan Hükümetine açık uçlu (yani tam üyeliğe götürmeyen) müzakere sürecini kabul ettirdikten ve Türkiye'yi AB limanlarına demirli tutarak ekonomik ve siyasi çıkarlarını sağlama aldıktan sonra, Türkiye'deki anti-demokratik gidişata göz yummasıyla ayyuka çıkmıştı.

Bugün de, mülteci krizinde sıkışan AB'nin, dayattığı Geri Kabul Anlaşması'nı aşan yükümlülükler altına sokmak adına Türkiye'deki baskıcı uygulamalara alçak perdeden ses vereceğini öngörmek çok gerçekçidir. İtibar erozyonu yaşayan, Rus uçağı kumarıyla daha da sıkışan ve MİT tırlarıyla/İŞİD'in finansmanıylay ilgili olarak ciddi bir Uluslararası Adalet Divanı (Lahey) korkusu yaşayan Erdoğan-AKP iktidarının da yeni bir meşruiyet sağlamak adına AB'ye ikram etmeyeceğı ödün yok gibi duruyor. AB'den hâlâ bir demokratikleştirme baskısı bekleyenlere duyurulur.

haber.sol.org.tr/yazarlar/oguz-oyan/bir-iktidar-in-cikmazlari-137949